

Dr. Bilal ÖZEL

**TÜRK TİCARET KANUNU
ÇERÇEVESİNDE KARAYOLU İLE
EŞYA TAŞIMALARINDA
GÖNDERENİN SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR.....	XXIII
GİRİŞ.....	1
I. KONU VE AMAÇ.....	1
II. KAPSAM VE PLAN.....	3
III. METOD VE YAKLAŞIM	5

BİRİNCİ BÖLÜM EŞYA TAŞIMA SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN GENEL ESASLAR

I. TANIMI, UNSURLARI VE HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	7
A. TANIMI.....	7
B. UNSURLARI.....	9
1. Kara Yolu ile Eşya Taşıma Taahhüdü	11
2. Ücret Ödeme Taahhüdü	13
3. Anlaşma	17
C. HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	18

1. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Olup Olmadığı Yönünden ..	18
2. Taşıma Sözleşmesinin Başka Bir Sözleşme Tipi İçinde Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği Yönünden.....	22
II. ŞEKLİ.....	28
A. GENEL OLARAK	28
B. TAŞIMA SENEDİ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	30
C. TAŞIMA SENEDİNİN ŞEKLİ VE DÜZENLENMESİ.....	32
III. TARAFLARI.....	37
A. GÖNDEREN.....	37
1. Genel Olarak.....	37
2. Türleri	40
a. Genel Olarak.....	40
b. Asıl Gönderen - Alt Gönderen.....	40
c. Tüketici Gönderen	41
d. Hükmî Gönderen	45
e. Taşınma Eşyası Göndereni.....	47
3. Gönderenin Yardımcıları.....	48
4. Taşıma Sözleşmesinin İlgilisi Olarak Gönderilen.....	49
B. TAŞIYICI.....	51
1. Genel Olarak.....	51
2. Taşıyıcının Bağımsız Olması.....	60
IV. KONUSU.....	61
A. EŞYA.....	61
B. TAŞINMA EŞYASI.....	64

İKİNCİ BÖLÜM
GÖNDERENİN KUSURSUZ
SORUMLULUĞU

I. GENEL ESASLAR.....	69
A. NORMUN GELİŞİMİ.....	69

B. SORUMLULUK SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ	72
C. GÖNDERENİN KUSURSUZ SORUMLULUĞUNUN DAYANAĞI.....	72
D. SORUMLULUĞUN HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	74
1. Ağırlaştırılmış Olağan Sebep Sorumluluğu.....	74
2. Hukuki Sorumluluk.....	78
3. “-den Sorumluluk”	79
4. Akdî Sorumluluk	80
E. SORUMLULUĞUN ŞARTLARI.....	81
1. Tazminat Hakkı Veren Bir Hukuki İlişkinin Varlığı	81
2. Kanunda Öngörülen Özel Sorumluluk Sebebine İlişkin Yükümlülüğün İhlâli	83
3. Zarar	87
4. Uygun İlliyet Bağı	90
F. RİZİKO ALANI İLKESİ.....	92
1. Hukukî Düzenleme.....	92
2. Riziko Alanı Kavramı.....	93
3. Taşıyıcının Riziko Alanı.....	95
4. Gönderenin Riziko Alanı.....	97
5. Nötr Alan.....	97
6. Gönderilenin Riziko Alanı.....	98
G. SINIRLI SORUMLULUK İLKESİ.....	99
1. Alman Hukukunda İlkenin Getiriliş Amacı ve Kanun Koyucunun Yaklaşımının Eleştirisi.....	99
2. Türk Hukukundaki Düzenleme ve Eleştirisi.....	101
H. SORUMLULUKTAN KURTULUŞ.....	103
II. GÖNDERENİN KUSURSUZ SORUMLULUĞUNU DOĞURAN HÂLLER	104
A. YETERSİZ AMBALAJLAMA VE İŞARETLEMEDEN DOĞAN SORUMLULUK	104
1. Ambalaj ve Ambalajlama Kavramları.....	104

a. Genel Olarak.....	104
b. Ambalajlama Yükümlülüğünün Amacı	108
c. Ambalajlama Yükümlülüğünün İçeriği.....	110
i. Eşyanın Niteliğinden Kaynaklanan Ambalajlama Gerekliliği	110
ii. Kararlaştırılan Taşıma Şeklinin Nazara Alınması Mecburiyeti	110
iii. Ambalajın Uygunluğu.....	111
iv. Taşıyıcının Ambalajı İnceleme Yükümlülüğü.....	112
2. İşaretleme Kavramı.....	116
a. Genel Olarak.....	116
b. İşaretleme Yükümlülüğünün Amacı.....	117
c. İşaretlemenin Konusu ve Kapsamı.....	117
i. İşaretlemenin Konusu.....	117
ii. İşaretlemenin Kapsamı.....	118
d. Taşıyıcının İnceleme Yükümlülüğü.....	119
3. Ambalajlama ve İşaretlemenin Taşıyıcı Tarafından İyileştirilmesi ve Giderlerin Gönderen Tarafından Karşılanması.....	119
B. TAŞIMA SENEDİNDE YER ALAN BİLGİLERİN EKSİK, YANLIŞ VE GERÇEĞE AYKIRI OLMASINDAN DOĞAN SORUMLULUK	121
1. Taşıma Senedi	121
a. Taşıma Senedinin İçeriği.....	121
i. Genel Olarak	121
ii. Düzenlenme Yeri ve Tarihi	123
iii. Gönderenin Adı, Soyadı veya Ticaret Unvanı ve Adresi	124
iv. Taşıyıcının Adı, Soyadı veya Ticaret Unvanı ve Adresi	125
v. Eşyanın Teslim Alınacağı Yer ve Gün ile Teslim Edileceği Yer.....	126
vi. Gönderilenin Adı, Soyadı veya Ticaret Unvanı ve Adresi	127

vii.	Gerektiğinde Bildirim Adresi.....	127
viii.	Eşyanın Türünün Olağan İşareti ile Ambalajının Çeşidi ve Tehlikeli Mallarda Bunlara İlişkin Mevzuatta Öngörülen, Diğer Durumlarda ise Genellikle Tanınan İşaretleri	128
ix.	Taşınacak Paketlerin Sayısı, İşaretleri ve Numaraları.....	129
x.	Eşyanın Net Olmayan Ağırlığı veya Başka Şekilde Beyan Edilen Miktarı	129
xi.	Taşımanın Yapılacağı Süre	130
xii.	Kararlaştırılan Taşıma Ücreti ve Teslime Kadar Ortaya Çıkacak Giderler ile Taşıma Ücretinin Gönderenden Başka Biri Tarafından Ödenecek Olması Hâlinde Buna İlişkin Kayıt	132
xiii.	Teslimde Ödemeli Taşımalarda Teslimde Ödeme Kaydı	133
xiv.	Eşyanın Gümrük ve Diğer Resmî İşlemlerine İlişkin Talimatlar.....	134
xv.	Varsa Taşımanın Üstü Açık ya da Örtülmemiş Bir Araçta veya Güvertede Yapılabileceğine İlişkin Sözleşme	135
xvi.	Taşıma Senedinin Sair İçeriği	136
b.	Taşıma Senedinin İspat Gücü	137
i.	Genel Olarak	137
ii.	Taşıma Sözleşmesinin Yapıldığına, İçeriğine ve Eşyanın Taşıyıcıya Teslimine İlişkin İspat Gücü..	138
iii.	Eşyanın veya Ambalajının Dış Görünüşünün İyi Durumda Olduğuna ve Paketlerin Sayısı, İşaretleri ile Numaralarının Doğruluğuna İlişkin İspat Gücü ..	139
iv.	Eşyanın Net Olmayan Ağırlığı veya Başka Şekilde Beyan Edilen Miktarı ya da Paketlerin İçeriğinin Doğruluğuna İlişkin İspat Gücü	140
C.	TEHLİKELİ EŞYANIN NİTELİĞİ HAKKINDAKİ BİLDİRİMİN YETERSİZLİĞİNDEN DOĞAN SORUMLULUK.....	140
1.	Genel Olarak.....	140

2. Tehlikeli Eşya Kavramı.....	142
3. Tehlikeli Eşya ile İlgili Bildirim Yükümlülüğünün Amacı .	146
4. Tehlikeli Eşyaya İlişkin Bildirim Yükümlülüğünün Şekli ve Zamanı.....	146
a. Bildirimin Şekli.....	146
b. Bildirimin Zamanı	148
5. Tehlikeli Eşya ile İlişkili Bildirim Yükümlülüğünün İçerik ve Kapsamı	149
a. Tehlikenin “Tam Niteliği”	149
b. Tehlikeye İlişkin Tedbirlerin Bildirilmesi.....	150
6. Taşıyıcının Gerekli Önlemleri Alması ve Alınan Önlemler Sebebiyle Gerekli Giderlerin Gönderen Tarafından Karşılanması	151
D. REFAKAT BELGE VE BİLGİLERİNDEKİ EKSİKLİKLERDEN, GERÇEĞE AYKIRILIKLARDAN, BELGE VE BİLGİLERİN YOKLUĞUNDAN KAYNAKLANAN SORUMLULUK	155
1. Refakat Belge ve Bilgilerindeki Eksiklik, Gerçeğe Aykırılık, Belge ve Bilgilerin Yokluğu.....	155
a. Genel Olarak.....	155
b. Refakat Belgeleri	156
i. Refakat Belgeleri Kavramı.....	156
ii. Belgelerin Gerekliliği	158
iii. Refakat Belgelerinin Taşıyıcının Tasarrufuna Bırakılması.....	161
iv. Taşıyıcının Aydınlatma Yükümlülüğü.....	163
v. Taşıyıcının İlave Denetim Yükümlülüğünün Bulunmaması	163
c. Refakat Bilgileri	164
i. Bilginin Gerekliliği.....	164
ii. Bilgi Verilmesinde Usul	166

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖNDERENİN KUSUR SORUMLULUĞU

I.	GENEL ESASLAR.....	167
	A. SORUMLULUĞUN HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	167
	B. SORUMLULUĞUN ŞARTLARI.....	168
	1. Genel Olarak.....	168
	2. Yükleme ve Boşaltma Yükümlülüğünün İhlâli ile Tüketici Gönderenin Herhangi Bir Yükümlülüğünün İhlâli.....	170
	3. Kusur	170
	C. SORUMLULUĞUN SINIRI.....	172
	1. Kişi Bakımından.....	172
	2. Miktar Bakımından	173
II.	EŞYANIN YÜKLENMESİ VE BOŞALTI MASINDAN DOĞAN SORUMLULUK	175
	A. GENEL OLARAK	175
	B. YÜKLEME.....	177
	1. Kavram.....	177
	2. Yükleme Yükümlülüğünün Dağılımı	178
	a. Kanunî Yükümlülük	179
	b. Sözleşmeden Doğan Yükümlülük	181
	c. Durumun Gerekleri	183
	d. Ticarî Teamül	183
	3. Taşıma Güvenliğine Uygun Yükleme	184
	a. Taşıma ve İşletme Güvenliğine Uygun Yükleme Ayrımı	184
	b. Taşıma Güvenliğine Uygun Yüklemenin İçeriği	187
	4. Taşıma Güvenliğine Aykırı Yüklemenin Sonuçları	189
	a. Tazminat ve Giderlerin ÖdenmesiYükümlülüğü	189
	b. Taşıma Engeli Olarak Yükleme Yetersizliği	190

c. Taşıyıcının İfayı Reddetme Hakkı ve Sözleşmeden Dönme.....	190
C. BOŞALTMA	192
1. Kavram.....	192
2. Boşaltma Yükümlülüğünün Dağılımı.....	192
a. Kanunî Yükümlülük	193
i. Genel Olarak	193
ii. Taşınma Eşyası Taşımada.....	195
iii. Taşıma ve Teslim Engellerinde	195
b. Sözleşmeden Doğan Yükümlülük	196
c. Durumun Gerekleri	197
d. Ticarî Teamül	197
3. Taşıyıcının Denetim Yükümlülüğünün Bulunmaması.....	198
4. Boşaltma İşindeki Yetersizliğin Sonuçları.....	198
a. Tazminat ve Giderlerin Ödenmesi Yükümlülüğü	198
b. Gönderilen ve Üçüncü Kişi Tarafından Eşyanın Reddinden Kaynaklanan Teslim Engelleri ve Giderleri Karşılama Yükümlülüğü.....	199
III. TÜKETİCİ GÖNDERENİN KUSUR SORUMLULUĞU.....	200
A. GENEL OLARAK	200
B. TAŞIMA SÖZLEŞMESİNİN TÜKETİCİ İŞLEMİ OLMASI VE UYGULANACAK NORMATİFİN BELİRLENMESİ.....	201
C. KUSUR SORUMLULUĞU.....	203
D. TAŞINMA EŞYASI TAŞIMASI.....	204

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SORUMLULUĞUN KAPSAMI VE SORUMLULUK DAVASI

I. SORUMLULUĞUN KAPSAMI	207
A. ZARARLAR VE GİDERLER BAKIMINDAN	207

1. Zarar	207
a. Kavram.....	207
b. Kapsam.....	209
c. Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararlar.....	210
2. Gider	211
a. Kavram.....	211
b. Gider Kavramının Sınırlandırılması	213
3. İsnat Edilebilirlik.....	214
B. YARDIMCILARIN FİİL VE İHMALLERİNDEN SORUMLULUK.....	215
C. TAZMİNATIN SINIRLANDIRILMASI BAKIMINDAN ...	217
1. Genel Olarak.....	217
2. Sınırlandırmanın Konusu	220
a. Genel Olarak.....	220
b. Ortak Sebep	221
i. Genel Olarak	221
ii. Taşıyıcının Sorumluluğu Etkileyici Davranışları	221
iii. Oransal Bölümleme İlkesi.....	224
c. Sorumluluğu Sınırlandırma Hakkının Kaybı	224
i. Genel Olarak	224
ii. Şartları	226
aa. Yükümlülüklerin İhlali	226
bb. Kast veya Pervasızca Davranış Kusurunun Varlığı.....	227
aaa. Kast.....	228
bbb. Pervasızca Davranış Kusuru.....	230
iii. Kast veya Pervasızca Davranış Kusurunun Hukuki Niteliği ve Sonuçları	236
aa. Hukukî Niteliği.....	236
bb. Sonuçları.....	236
aaa. Sorumluluk Sınırlandırmalarının Düşmesi Yönünden.....	236
bbb. Ortak Etki Yönünden.....	238

d. Sorumluluğu Kaldıran veya Hafifleten Anlařmalar	238
D. SEBEPLERİN YARIŐMASI	240
II. SORUMLULUK DAVASI	244
A. DAVANIN TARAFLARI	244
1. Davacı	244
2. Davalı	246
B. ÖZEL DAVA ŐARTI OLARAK ARABULUCULUęA BAŐVURULMASI	247
C. GÖREVLİ MAHKEME	251
1. Gönderenin Tüketici Sifatına Sahip Olmadığı Uyuőmazlıklar Bakımından Taşıma İőlerinden Doğan Davalarda	251
2. Gönderenin Tüketici Sifatına Sahip Olduęu Uyuőmazlıklar Bakımından Taşıma İőlerinden Doğan Davalarda	252
3. Taşıma İősi Dıőındaki Bir Sebepden Doğan Davalarda	257
D. YETKİLİ MAHKEME	258
E. ZAMANAŐIMI	259
SONUÇ	265
KAYNAKÇA	271